

Βιβλίο 1. Κεφάλαιο 26

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να πληροφορηθούν οι μαθητές με το σχήμα δράσης - αντίδρασης τις κινήσεις των Κορινθίων και των Κερκυραίων.
2. Να επισημάνουν τα έντονα συναισθήματα (φόβο, μίσος, οργή, αγανάκτηση κλπ.) που τροφοδοτούν τη σύγκρουση των δυο αντιπάλων.
3. Να κατανοήσουν τη μεταστροφή του ενδιαφέροντος των Κερκυραίων στην υπόθεση της Επιδάμνου και να την ερμηνεύσουν.
4. Να διακρίνουν στοιχεία της αφήγησης που συνθέτουν το αντιθετικό ύφος στο Θουκυδίδη.

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

A. Ελεύθερης ανάπτυξης

1. Να εξηγήσετε γιατί η παρουσία της κορινθιακής φρουράς στην Επίδαμνο προκάλεσε την οργή των Κερκυραίων.
2. Για ποιο λόγο οι Κορίνθιοι επέλεξαν τη χειραία μετακίνηση της βοήθειας προς την Επίδαμνο, σύμφωνα με το Θουκυδίδη¹²;
3. Ποιο ήταν το αίτημα των εξόριστων Επιδαμνίων προς την Κέρκυρα και με ποια επιχειρήματα το υποστήριζαν;
4. Να κρίνετε, αν η υποστήριξη των Κερκυραίων προς τους εξόριστους Επιδαμνίους οφειλόταν σε «συμπάθεια» προς τους ολιγαρχικούς ή όχι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Ποια ηθικά στηρίγματα μπορούν να επικαλεσθούν οι Κερκυραίοι για την εκστρατεία τους κατά της Επιδάμνου; (Το δίκαιο ποιου ή ποιων υπερασπίζονταν;)
6. Να εξηγήσετε γιατί οι Κερκυραίοι δέχθηκαν να βοηθήσουν τους εξόριστους Επιδαμνίους, ενώ δεν έδωσαν καμιά σημασία σε ανάλογο προηγούμενο αίτημα της πόλης της Επιδάμνου¹³.

---

¹² Βλέπε σχολικό βιβλίο, χάρτη σ. 257.

¹³ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σ. 239.

7. Γιατί οι Κερκυραίοι στην εκστρατεία κατά της Επιδάμνου συμπεριέλαβαν και τους Ιλλυριούς;
8. Ποιες, κατά τη γνώμη σας, λανθασμένες εκτιμήσεις, αποφάσεις, τακτικές, διπλωματικές κινήσεις των Κερκυραίων τους οδήγησαν σε σύγκρουση με τους Κορινθίους;
9. Να σημειώσετε λέξεις ή φράσεις του κειμένου που δηλώνουν τα συναισθήματα των δυο αντιπάλων στην Επίδαμνο. Να αιτιολογήσετε αυτά τα συναισθήματα για καθέναν ξεχωριστά.
10. Αφού λάβετε υπόψη σας τους λόγους που ανάγκασαν τους Επιδαμνίους να ζητήσουν βοήθεια, να εκτιμήσετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που έχει τώρα γι' αυτούς η παρουσία της κορινθιακής βοήθειας στην πόλη.
11. Να εκτιμήσετε τον αντικειμενικό σκοπό της κορινθιακής αποστολής στην Επίδαμνο κρίνοντας από το είδος και το μέγεθος της βοήθειας. Να κρίνετε επίσης κατά πόσο αυτός ταυτίζεται με τις επιθυμίες των Επιδαμνίων.
12. (*ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες... ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν*): Ποια σκοπιμότητα νομίζετε ότι υπηρετεί η παρεμβολή των πληροφοριών για τους εξόριστους Επιδαμνίους σ' αυτό το σημείο;
13. Να σημειώσετε τις φράσεις ή προτάσεις του κειμένου που εκφράζουν εσωτερικές (συναισθηματικές) και εξωτερικές αντιθέσεις των αντιπάλων και να γράψετε με ποια σειρά τις εκθέτει ο ιστορικός¹⁴.

B. Σύντομης απάντησης

1. «*Πάντων οὖν τούτων*»: Σε ποιες κατηγορίες των Κορινθίων εναντίον των Κερκυραίων αναφέρεται η φράση;

¹⁴ Συναισθηματικές: «οἱ Κορίνθιοι ἔπειπον ...ἄσμενοι...» # «Κερκυραῖοι δὲ ...ἐχαλέπαινον» Τα συναισθήματα των αντιπάλων αναδεικνύουν τις προθέσεις τους, οι οποίες επιβεβαιώνονται από τις ενέργειές τους.

Εξωτερικές: «Οἱ Κορίνθιοι: ἔπειπον» # «Οἱ Κερκυραῖοι: ἐκέλευον», «Οἱ Ἐπιδάμνιοι: οὐδὲν ὑπήκουσαν (#) Οἱ Κερκυραῖοι: στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς...».

Οι ενέργειες των αντιπάλων παρατίθενται διαδοχικά σε σχήμα δράσης - αντίδρασης και στην κανονική χρονική τους ακολουθία. Η σύγκρουση των δυο αντιπάλων καταγράφεται με μια σειρά αντιθετικών ενεργειών και συναισθημάτων, που αναπτύσσονται με συντομία, ακρίβεια και σαφήνεια.

2. Ποια ήταν η βοήθεια που έστειλαν οι Κορίνθιοι προς τους Επιδαμνίους και ποιοι συμμετείχαν;
3. Ποια αισθήματα προκάλεσε στους Κερκυραίους η άφιξη της κορινθιακής βοήθειας στην Επίδαμνο;
4. Να αναφέρετε σύντομα ποια ήταν η πρώτη αντίδραση - απάντηση των Κερκυραίων στην αποστολή της κορινθιακής βοήθειας προς την Επίδαμνο.
5. Ποιες απαιτήσεις προέβαλαν οι Κερκυραίοι στην Επίδαμνο μετά την είσοδο της κορινθιακής βοήθειας στην πόλη;
6. Με ποιες δυνάμεις κινήθηκαν οι Κερκυραίοι εναντίον της Επιδαμνίου;
7. Να αναφέρετε το λόγο τον οποίο προέβαλαν οι Κερκυραίοι για την επιχείρησή τους κατά της Επιδαμνίου.
8. Να αναφέρετε σύντομα ποιες ήσαν οι ενέργειες των Κερκυραίων μετά την άρνηση των Επιδαμνίων να δεχτούν τους εξόριστους και να διώξουν την κορινθιακή φρουρά.

**Παραδείγματα ερωτήσεων κλειστού τύπου
ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου**

1. Να ταξινομήσετε τις ενέργειες των πόλεων που εμπλέκονται στην υπόθεση της Επιδαμνίου σύμφωνα με τη χρονική τους ακολουθία. Για την απάντηση να σημειώσετε τον αριθμό προτεραιότητας στο τετράγωνο.
  - Κερκυραίοι προείπον Ἐπιδαμνίων τὸν βουλόμενον ἀπαθῆ ἀπιέναι.
  - Οἱ Ἐπιδαμνιοὶ οὐδὲν τῶν Κερκυραίων ὑπήκουσαν.
  - Κορίνθιοι καὶ οἱ ξὺν αὐτοῖς ἐπορεύθησαν περὶ ἕως Ἀπολλωνίαν.
  - Οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν.
  - Κερκυραῖοι ἐκέλευον τοὺς Ἐπιδαμνίους δέχεσθαι τοὺς φεύγοντας.
  - Οἱ Κορίνθιοι οἰκήτορα τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐκέλευον.
  - Ἄλλ' οἱ Κερκυραῖοι στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἐπιδαμνίους.
  - Κερκυραῖοι δὲ ἐχαλέπαινον.
  - Κερκυραῖοι ἤσθοντο τοὺς οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἤκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον.

- Οἱ Κορινθιοὶ ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν.
2. Να συμπληρώσετε τα κενά αναφέροντας τους δράστες της ενέργειας, σύμφωνα με το κείμενό σας.
- α. _____ στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἐπιδαμνίους.
- β. _____ ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν.
- γ. _____ ἐπορεύθησαν δὲ περὶ ἐς Ἀπολλωνίαν.
- δ. _____ οἰκήτορα τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐκέλευον.
- ε. _____ οὐδὲν τῶν Κερκυραίων ὑπήκουσαν.
- στ. _____ ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν.
3. Ποια ἦταν **η πρώτη ενέργεια** των Κερκυραίων μετά την άφιξη των Κορινθίων οικιστῶν στην Επίδαμο; Να σημειώσετε στο αντίστοιχο τετράγωνο τη σωστή απάντηση, σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου, και να την αιτιολογήσετε.
- α. Ἐστειλαν εικοσιπέντε πλοία στο Ιόνιο εναντίον των Κορινθίων.
- β. Ζήτησαν με απεσταλμένους τους από τους Κορινθίους να αποσύρουν τους εποίκους.
- γ. Απαίτησαν από τους Επιδαμνίους να διώξουν τους εποίκους και να δεχτούν στην πόλη τους εξόριστους συμπολίτες τους.
- δ. Παρέπεμψαν το θέμα σε διεθνή επιδιαιτησία.
- ε. Ἐστειλαν στράτευμα να πολιορκήσει από την ξηρά την Επίδαμο.
- στ. Ζήτησαν την παρέμβαση των εξόριστων Επιδαμνίων για να απομακρυνθούν οι έποικοι από την Επίδαμο.

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις μεταφέροντας στον ενικό αριθμό όσες κλιτές λέξεις βρίσκονται στον πληθυντικό.
- α. *Οὗτοι οἰκήτορας τοὺς βουλομένους ἰέναι ἐκέλευον.*
- β. *Ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ φυγάδες.*
- γ. *Προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι.*

2. Πάντων τούτων. Να γράψετε και τις άλλες πλάγιες πτώσεις του λεκτικού συνόλου σε ενικό και πληθυντικό αριθμό.
3. Ἐπορεύθησαν δὲ πεζῆ ἕς Ἀπολλωνίαν.
- α. Να μεταφέρετε την πρόταση από τον πληθυντικό στον ενικό.
- β. Να γράψετε την πρόταση στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής.

Ἡ πρόταση στον ενικό	

Ἀντικατάσταση στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής	
ενεστώτας	☐
παρατατικός	☐
μέλλοντας παθητ.	☐
αόριστος παθητ.	☐ Ἐπορεύθησαν δὲ πεζῆ ἕς Ἀπολλωνίαν.
παρακείμενος	☐
υπερσυντέλικος	☐

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης στην παρένθεση.
- α. Οὗτοι _____ (προαγορεύω: αόριστος β') τὸν _____ (βούλομαι: μετοχή) τῶν ξένων _____ (ἀπαθῆς) ἀπιέναι.
- β. Ἐκαστος τῶν Κερκυραίων _____ (αἰσθάνομαι: αόριστος β') τοὺς τε _____ (οἰκῆτωρ) καὶ τοὺς φρουροὺς _____ (ἤκω: μετοχή).
- γ. Οὗτος ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἐπιδαμνίοις _____ (φυγὰς) _____ (ἔρχομαι: αόριστος β') ἕς τὴν Κέρκυραν, ἐπιδεικνὺς τοὺς _____ (τάφος) τῶν ἑαυτοῦ _____ (πρόγονος) καὶ ξυγγένειαν.

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να σημειώσετε με ένα Μ (=μεταβατικό) ή ένα Α (=αμετάβατο) ποια από τα ρήματα ή τους ρηματικούς τύπους που υπογραμμίζονται είναι μεταβατικά ή αμετάβατα.

- α. πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι
ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν
- β. ἔπορεύθησαν δὲ περὶ ἐς Ἀπολλωνίαν
- γ. Κερκυραῖοι δὲ ... ἔχαλέπαινον
- δ. ἐπειδὴ ἦσθοντο τοὺς οἰκήτορας καὶ τοὺς φρουροὺς ἦκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμον
- ε. ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν
- στ. οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν

2. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με τη συντακτική λειτουργία που τους αντιστοιχεί στη στήλη Β, σύμφωνα με το κείμενο, και να εξηγήσετε ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο επιρρηματικό κατηγορούμενο και στο κατηγορούμενο αντικειμένου¹⁵.

A	B
ἄσμενοι ▶	• κατηγορούμενο
ἀποικίαν ▶	• κατηγορηματική
πολεμίους ▶	μετοχή
δεδομένην ▶	• επιρρηματικό
οἰκήτορα ▶	κατηγορούμενο
ἦκοντας ▶	• κατηγορούμενο
ἀπαθεῖς ▶	αντικειμένου

3. Να μετατρέψετε τη σύνταξη των προτάσεων από ενεργητική σε παθητική και αντιστρόφως¹⁶.

- α. ...μὴ κωλύονται (οἱ Κορίνθιοι) ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιοῦμενοι.
β. ... οὓς Κορίνθιοι ἔπεψαν...

¹⁵ Βλέπε *Εγχειρίδιο γλωσσικής διδασκαλίας, Α' Λυκείου*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1997, σσ. 9 και 15.

¹⁶ Βλέπε *Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής*, σ. 66, § 69.

4. Να σημειώσετε στο αντίστοιχο τετράγωνο τη συντακτική λειτουργία που έχει κάθε μετοχή στο κείμενο και να γράψετε το ρήμα από το οποίο εξαρτάται ή το οποίο προσδιορίζει.

<p>α. ☐ χρονική</p> <p>☐ αιτιολογική</p> <p>έχοντες ☐ κατηγορηματική</p> <p>☐ υποθετική</p> <p>☐ τελική</p> <p>ρήμα:</p>	<p>β. ☐ χρονική</p> <p>☐ τροπική</p> <p>προϊσχύμενοι ☐ επιθετική</p> <p>☐ αιτιολογική</p> <p>☐ εναντιωματική</p> <p>ρήμα:</p>
---	--

<p>γ. ☐ αιτιολογική</p> <p>☐ χρονική</p> <p>περαιούμενοι ☐ υποθετική</p> <p>☐ τροπική</p> <p>☐ επιθετική</p> <p>ρήμα:</p>	<p>δ. ☐ κατηγορηματική</p> <p>☐ χρονική</p> <p>κατάξοντες ☐ υποθετική</p> <p>☐ αιτιολογική</p> <p>☐ τελική</p> <p>ρήμα:</p>
--	--

5. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις σχηματίζοντας προτάσεις στα αρχαία ελληνικά με τις λέξεις και τα λεκτικά σύνολα του κειμένου που σας δίνονται. Στις προτάσεις που θα σχηματίσετε να σημειώσετε τους συντακτικούς όρους με τη σειρά **υποκείμενο** - **ρήμα** - **αντικείμενο**. Τους προσδιορισμούς να τους γράψετε κοντά στις λέξεις που προσδιορίζουν.

α. Διὰ τί ἐχαλέπαινον οἱ Κερκυραῖοι;

- *τὴν ἀποικίαν, ἦσθοντο, Κορινθίους, ἐπειδὴ, δεδομένην.*

β. Τί ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες;

- *κατάγειν, ἐδέοντο, σφᾶς, οἱ φυγάδες, τῶν Κερκυραίων, τῶν Ἐπιδαμνίων.*

γ. Τί ἐκέλευον οἱ Κερκυραῖοι τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἐπιδαμνίους;

- *αὐτοὺς, κατ' ἐπήρειαν, Κερκυραῖοι, ἐκέλευον, τοὺς οἰκήτορας, ἀποπέμπειν.*

4. Λεξιλογικές - σημασιολογικές ασκήσεις

1. *έγκλήματα, φυγάδων, άπαθείς*: Να σημειώσετε ποια είναι η σημασία των λέξεων στο κείμενο και με ποια σημασία τις χρησιμοποιούμε σήμερα. Να δώσετε για κάθε λέξη ένα παράδειγμα χρήσης στη νέα ελληνική σχηματίζοντας μια πρόταση.
2. Να συνδέσετε μεταξύ τους τις ομόρριζες λέξεις της αρχαίας και της νέας ελληνικής. Δυο λέξεις της στήλης Β περισεύουν

A	B
έπειπον ○	• συναισθηματικός
έπορεύθησαν ○	• πρόσφυγες
ήσθοντο ○	• δώρο
φυγάδες ○	• δεσμός
κατάξοντες ○	• άπορος
δεδομένην ○	• συμπαθητικός
άπαθείς ○	• πέρασμα
	• αποδιοπομπαίος
	• απαγωγή

3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο των λέξεων στην αρχαία ελληνική¹⁷.

- α. πέμπω: _____
- β. ώφελία: _____
- γ. φρουρός: _____
- δ. δέος: _____
- ε. κελεύω: _____
- στ. χαλεπαίνω: _____
- ζ. άπαθής: _____
- η. πολέμιος: _____

¹⁷ στέλλω, βοήθεια, φύλαξ, φόβος, διατάττω - διατάσσω, όργιζομαι, σφός - άβλαβής, έχθρός.

4. κατάξοντες, προσλαβόντες:

- α. Να γράψετε από ποιες λέξεις συντίθενται τα ρήματα.
 β. Να γράψετε στον πίνακα τις λέξεις που σχηματίζονται από τη σύνθεση των προθέσεων και των ονομάτων αγωγή και λήψη.

αγωγή	(προθέσεις)	λήψη
:	είς	:
:	ἐξ, ἐκ	:
:	σύν	:
:	πρός	: πρόσληψη
:	πρό	:
:	ἀνά	:
καταγωγή :	κατά	:
:	διά	:
:	μετά	:
:	παρά	:
:	περί	:
:	ἀντί	:
:	ἀπό	:
:	ἐπί	:

- γ. Να σχηματίσετε προτάσεις με όσες από τις λέξεις που συνθέσατε έχουν ως πρώτο συνθετικό τις προθέσεις *πρός*, *σύν* και *ἀνά*.
5. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με παράγωγα ουσιαστικά επίθετα ή επιρρήματα του ρήματος αισθάνομαι (*ἤσθοντο*)¹⁸.
- α. Πέρασε ένα φοβερό σοκ. Για πολλές ώρες είχε χάσει τις _____ του.
- β. Αυτή η ταινία ήταν πολύ προκλητική· η δημόσια προβολή της προκάλεσε το κοινό _____.
- γ. Όλοι οι σχεδιαστές μόδας υποστηρίζουν ότι τα δημιουργήματά τους διακρίνονται για την υψηλή _____ τους.
- δ. Η _____ του χιούμορ θεωρείται απαραίτητο προσόν στις δημόσιες σχέσεις
- ε. Η εξαδέλφη μου είναι πολύ _____, με το παραμικρό βάζει τα κλάματα.

¹⁸ αισθήσεις, αίσθημα, αισθητική, αίσθηση, ευαίσθητη.

5. Εργασίες για το σπίτι

1. Να αναφέρετε ποιες είναι οι αντιδράσεις των Κερκυραίων στην αποστολή Κορινθίων και άλλων εποίκων στην Επίδαμνο και να τις αξιολογήσετε ως προς το σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητά τους. Συγκεκριμένα να εκτιμήσετε:
  - α. Αν οι αντιδράσεις αυτές είναι μέρος ενός καλά προετοιμασμένου σχεδίου για την περίπτωση επέμβασης των Κορινθίων ή όχι.
  - β. Αν οι Κερκυραίοι βρίσκονταν σε πλεονεκτική ή σε μειονεκτική θέση απέναντι στους Κορινθίους και γιατί.
2. Να αναλύσετε το σχέδιο της επέμβασης των Κορινθίων και να επισημάνετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του σε σχέση πάντα με τον αντικειμενικό τους σκοπό.
3. *προεΐπον, έπορεύθησαν, κωλύωνται*: Να σχηματίσετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων σε ενεργητική και μέση φωνή και να γράψετε την οριστική και ευκτική των παθητικών χρόνων σε όλα τα πρόσωπα.